

Wim de ondersteuner

Gilbert Keyzer

Alle personen en gebeurtenissen, zoals in deze roman beschreven,
berusten op de fantasie van de schrijver.

® 2022 Gilbert Keyzer

1

De zuivel moest erin. En snel ook, zo vond de filiaalchef. Joost en Wim trokken de verrijdbare container, loodzwaar beladen met pakken vla, melk en puddinkjes uit de koelcel, tot vlak bij de deur naar de winkel. Filiaalchef was mopperend zijn kantoortje binnengelopen, alwaar de rayonmanager met openlijk vertoon van ongeduld op hem zat te wachten. De omzet over het afgelopen kwartaal viel tegen. Klanten klaagden over de bediening. Hij wist dat hij de volle laag zou krijgen.

Joost wierp onderhands de zuivel de winkel in. Wim ving telkens met links, wipte het pak over naar rechts en plaatste het in het juiste vak. De koelvakken raakten in rap tempo gevuld. Pakken halfvolle en volle melk, karnemelk, chocoladevla, vanillevla, chocolade-vanillevla en rijstepap vlogen door de lucht. De jongens leken een soepel draaiende machine te vormen.

En daar kwamen de puddinkjes. Joost wierp nu op voorzichtige wijze bovenhands. Zoef! Karamel. Kwark met bosbessen. Soms een kartonnetje met vier kuipjes. De handen van Wim bewogen razendsnel.

Hij wist dat Joost het niet laten kon. En inderdaad: pats! Een chipolatapuddinkje spatte tegen zijn hoofd open. Het scherpe plastic sneed in zijn gelaat. Brullend van het lachen glipte Joost langs de container de koelruimte in. Wim veegde de lichtbruine derrie van de zijkant van zijn gezicht en uit zijn linkeroog, sloeg een handvol pudding van zich af, greep twee pakjes uit de container en zette de achtervolging in.

Hij mikte niet goed. Zijn projectielen spatten aan weerszijden van Joost zijn hoofd tegen de muur uit elkaar. Kwark met aardbeien en perzik droop naar beneden.

De kassière, die zich zojuist met haar omvangrijke lichaam achter haar kassa had geperst, hoorde haar collega's tekeergaan. Zuchtend, daarna inademend zodat zij achter de kassa vandaan kon komen, waggelde zij naar de koelruimte, om vol misprijzen het zuivelgevecht tussen Joost en Wim gade te slaan.

Zij waren net klaar met opruimen en schoonmaken toen filiaalchef de koelruimte binnenkwam. Met wenkende bewegingen van zijn rechterwijsvinger richtte hij zich tot Wim, die zich meteen smekend op de knieën wierp en zijn handpalmen tegen elkaar hield. Joost hilde van het lachen, daarbij paardentanden tonend. Zijn halflange, zwarte haar zwiepte

voor het voorhoofd. Hij stond hierbij voorovergebogen en steunde met zijn handen op zijn dijen.

Filiaalchef liep voor Wim uit naar zijn kantoortje. Hij gebaarde naar een stoeltje tegenover een metalen bureau. Nadat zij tegenover elkaar hadden plaatsgenomen, probeerde zijn chef een formele houding aan te nemen. Hij keek zijn ondergeschikte aan met een zorgelijke blik, waarin echter het nodige dedain niet ontbrak. 'Ik heb zojuist overleg gehad met de rayonmanager en ik wil je wel vertellen dat dit een heel onaangenaam gesprek is geweest.'

'Ach nee, word je ontslagen? Dat is wel erg sneu. En je doet zo je best!'

De puddingresten in zijn linkerooghoek gaven Wim een branderig gevoel. Hij probeerde ze weg te wrijven.

Zijn chef werd rood in het gelaat. 'Het gaat niet om mij, het gaat om jou, waarde vriend!' Met de vlakke hand gaf hij een klap op het bureaublad. Wim deed alsof hij schrok.

'Wil je erover praten?'

'Nou reken maar!' Filiaalchef begon zijn hart uit te storten. Met iedere door Wim en vaak ook door Joost begane misdaad tikte hij met zijn rechterwijsvinger op zijn linkerhandpalm. Zij hadden het ook wel bont gemaakt. Oudere vrouwelijke klanten besluipen, om vlak bij de kassa condooms uit het rekje te grissen en ongezien in de winkelmandjes te werpen. Etiketten van blikken voedsel weken, op het verkeerde blik plakken en dan weer terugzetten. En dan dat gegooi met puddinkjes en bedorven groentes. De kassière verklikte hen bij iedere gelegenheid die zij kreeg.

Uit wraak had Wim op een woensdagmiddag, nadat de supermarkt vanwege de wekelijkse schoonmaak gesloten werd, suiker in het boenwater gestrooid. Niets vermoedend was de kassière vervolgens gaan dweilen. Het hele team plakte aan de vloer vast. Schoenzolen knerpten oorverdovend tijdens het lostrekken. Door de winkel lopen werd een moeizame bezigheid. Met grote ogen van verbazing had Wim aangeboden te zullen helpen, om vervolgens de brandslang van de haspel af te rollen. Zijn chef kon hem nog net tegenhouden.

Deze sabotagedaad kon niet worden bewezen, maar filiaalchef wist ondertussen wel met wie hij te maken had. In wezen een doodgoeie man, had hij geen keus meer.

'Wil je nog een verklaring afleggen?', vroeg hij aan Wim, zonder hem hierbij aan te kijken.

'Ik heb een erg moeilijke jeugd gehad, sterker nog, ik heb nog steeds een moeilijke jeugd. Mijn vader eet, mijn moeder drinkt. Beiden roken.'

Hij kreeg te horen dat zijn proeftijd, die drie maanden had geduurd, niet in een vaste aanstelling zou worden omgezet. Voor Joost gold hetzelfde. Het zou meteen hun laatste dag worden. De schade, zoals veroorzaakt door het smijten met voedingsmiddelen, zou Wim honderd gulden kosten. Dit bedrag werd met zijn laatste salaris verrekend. Filiaalchef schoof hem een smal, bruin envelopje toe. Wim propte het in zijn broekzak, zonder de moeite te nemen het aantal biljetten erin na te tellen. Hij was er niet rouwig om. De detailhandel trok hem allerminst. Van het salaris, vijfhonderdvijftig gulden per maand netto, had hij bijna een jaar lang, na betaling van kostgeld aan zijn ouders, ruim de helft op zijn spaarrekening gezet. Zakgeld genoeg voor de komende tijd. Wim schudde de uitgestoken hand van zijn chef, die hem oprecht succes wenste met zijn carrière en verliet het kantoortje. Een flinke rij klanten stond bij de kassa te wachten. Zou hij bij zijn ex-collega gaan staan, in hartverscheurend huilen uitbarsten, om haar nek gaan hangen en schreeuwen dat hij ontslagen was? Hij weerstond de verleiding, wipte zijn jack van het haakje naast de deur van het kantoor en liep richting het magazijn om Joost gedag te zeggen.

Joost kwam op hem af en omhelsde hem, hetgeen hij nog nooit eerder had gedaan. Wim vroeg zich af of het alweer een grap van hem was. Hij keek Joost niet aan, gaf hem nog wel een schouderklopje. Via het magazijn verliet hij het winkelpand. Met een dreun trok hij de deur achter zich dicht en ontsloot het kettingslot waarmee hij zijn fiets aan een lantaarnpaal had vastgemaakt. Uiterst kleine regendruppeltjes zweefden om hem heen als mist. En wat nu paraplu, vroeg Wim zich af, terwijl hij over glimmend asfalt huiswaarts fietste. Hij had geweten dat hij ontslagen zou worden en toch had hij geen enkele moeite genomen om een plan voor zichzelf op te stellen. Hij zou toch binnenkort ernstig over zijn toekomst na moeten denken. Negentien jaar werd hij komende herfst. Wat kon je beginnen met een MAVO vier diploma? Enkele weken geleden had hij samen met Joost een advertentie geplaatst: eenvoudige jongen zoekt directeursbaantje. Geen enkele reactie uiteraard. Het werd tijd op te houden met dat soort kinderachtige grappen, maar hoe hij nu verder moest, daar had hij geen enkel idee over. Vorig jaar had hij op school meegedaan aan een beroepskeuzetest. Wim was eruit naar voren gekomen als een luiaard zonder doorzettingsvermogen. Daar stond tegenover dat hij blijk had gegeven over een zeer goed geheugen voor cijferreeksen en geluiden te beschikken. Wat hij deed in zijn vrije tijd? Was hij lid van een voetbalclub, bespeelde hij een instrument misschien?

‘Ik denk heel veel na de laatste tijd’,

‘Waarover dan wel? Over meisjes? Of over wat je wil worden?’

‘Voornamelijk over het nut van brillen bij paarden. De laatste tijd ook over hoe verpakkingsmateriaal wordt verpakt.’

De psycholoog was met stomheid geslagen. Zijn vader had hem na het aanhoren van de uitslag grommend van ergernis bijna letterlijk huiswaarts gesleurd. Niet slaan pa, daar krijg ik jeugdpuistjes van!

Zijn gelaat werd nat.

Indien ik zou huilen, wordt het door niemand opgemerkt. Ik voel geen enkel verdriet, dacht hij met lichte verbazing.

Na een korte rit bereikte hij het plein waar zijn ouderlijk huis stond. Hij ontsloot de voordeur, tilde zijn fiets naar binnen, zette hem alsnog op slot en klom de trap op. Omdat de woning waar hij met zijn ouders woonde boven een winkelpand lag, telde deze trap bijna tweemaal zoveel treden als gewoonlijk. Op eenhoog aangekomen, hing hij zijn jack aan de kapstok en liep de woonkamer in. Het was bijna tien uur in de ochtend, maar zijn moeder, die als nachthoofd in een bejaardentehuis werkte en uit de nachtdienst kwam, was nog niet naar bed. In haar donkerblauwe verpleegstersuniform zat ze aan een ronde eettafel in de eetkamer aan de vieux. Op haar uniform zat haar cirkelvormige embleem gespeld: een zilveren kruis waarin de gedaante van een zilveren ooievaar in een okerkleurig vlak, waar omheen de letters: wet. ziekenverpleging.

Corrie had paarse wallen onder de ogen. Vermoeidheid leek van haar bleke, opgezette gelaat te druipen. Haar ogen stonden flets achter haar bril. Zij rookte een sigaret en staarde via de en suite gelegen woonkamer naar buiten. Uit speakerkasten, in twee hoeken van de kamer opgehangen, klonk zware muziek van Beethoven. Wim draaide de volumeknop terug en kwam tegenover haar zitten.

‘Dag moeder. Zit je nou al aan de drank?’

‘Dag jongen. Voor mij is het avond hoor, want ik heb nachtdienst.’ Zij keek hem aan alsof hij haar had betrappt. Hij ging tegenover haar zitten.

‘En als je straks je bed uitkomt grijp je ook weer naar de fles.’ Zij haalde haar schouders op en bood hem een glaasje aan. Wim weigerde.

‘Ik ben zojuist ontslagen.’ Zij keek hem aan met een wezenloze blik.

‘Ach jongen. Zo’n winkel is toch niks voor jou. Waarom ga je de verpleging niet in?’

‘Dat is werk voor vrouwen en nichten.’

‘Maar jongen, wat een onzin!’ Zij keek zeer geërgerd. Dit soort gesprekken hadden zij de afgelopen tijd vaker gevoerd. Wim koesterde een vage belangstelling voor de professie van zijn moeder. Zij had hem jarenlang allerlei verhalen hierover verteld. Haar patiënten hadden haar op handen

gedragen, getuige een door één van hen getekend, goed geslaagd portret en profile, dat boven de secretaire hing. Op deze tekening droeg haar gezicht een zachtheid, die hij reeds lang niet meer bij haar had aangetroffen. Voorzichtig trok hij het borrelglaasje uit haar handen, nam de fles vieux van de tafel en stuurde haar naar bed. Zuchtend wankelde Corrie de trap op. Wim borg de fles op in de ijskast, spoelde het glaasje om en plaatste het ondersteboven in het afdruiptrek. Boven hem ruiste het toilet. Hij wachtte tot hij de deur van haar slaapkamer dicht hoorde gaan en nam vervolgens eveneens de trap. Hij ging zijn slaapkamer binnen, die naast de hare lag. Het was er fris. De deuren naar het balkonnetje stonden open. Wind blies de vitrage naar binnen. Motregen had een deel van het tapijt bevochtigd. Wim sloot de deuren. Uit zijn boekenkast nam hij een roman waarmee hij op zijn bed ging zitten, met zijn rug leunend tegen de muur. Lezen lukte hem niet. Zijn gedachten dwaalden af naar een toekomst die hij niet voor zich kon zien. Wim herinnerde zich dat Joost enige tijd in dienst was geweest van de in zijn woonplaats gelegen dierentuin. Assistent dierverzorging mocht hij zichzelf noemen. In de praktijk had hij weinig anders gedaan dan het met een rubberhamer doodmeppen van ratten, cavia's en marmotten, die als afgedankte huisdieren door opgeluchte ouders en hun verdrietig kroost bij de dierentuin waren afgeleverd. De kadavertjes dienden als voedsel voor roofvogels. Verder had zijn werk bestaan uit strontscheppen bij hoefdieren.

Nee, voorwaar geen aantrekkelijke baan. Maar wat dan? Magazijnmedewerker? Misschien. Een baan in de horeca? Ook mogelijk. Als winkelbediende wilde hij in ieder geval niet meer aan de slag. Hij bezocht het toilet in de badkamer en staarde zichzelf hierna langdurig aan in de spiegel boven de wastafel. Een lange, blonde jongeman met een toegeknepen mond, waaromheen lijnen die meer levenservaring voorwendden dan hij kon hebben opgedaan.

Wim besloot om de volgende dag uitzendbureaus te bezoeken.

Met een bitter glimlachje nam hij afscheid van zijn spiegelbeeld.

Diezelfde avond wilde Piet, zijn vader, met hem praten. Zijn moeder was omstreeks vier uur uit haar bed gekropen, had thee gezet en vieux ingeschonken. Als een spook zat zij aan de ronde tafel, gekleed in een verschoten duster. Wims vader wilde niet dat zijn vrouw zich met het gesprek zou bemoeien. Dat gaf maar ruzie en misverstand. Gelaten daalde Wim achter de man aan de trap af en bleef op straat enigszins schuin achter hem lopen, op weg naar de auto. Het leek hem alsof de gestalte van zijn vader steeds krommer werd en in omvang langzaam verminderde. Hoe kort was het niet geleden dat Wim nog tegen hem moest opkijken? Hij stak nu zeker een halve kop boven de oude uit. Zij bezochten een café-restaurant, gelegen aan een verkeersplein in het centrum van het stadje. Het was er rustig. Zij gingen aan een tafeltje bij het raam zitten, zo ver mogelijk verwijderd van de barkeeper en enkele aan de bar zittende stamgasten. Nadat zij ieder een glas pils voor zich hadden staan, nam zijn vader het woord.

‘Ik hoor van moeders dat je ook je baantje bij de super weer kwijt bent?’ Hij stak een sigaret op.

Wim knikte. ‘Ze zijn aan het reorganiseren. Mijn chef had tranen in zijn ogen tijdens mijn ontslagaanzegging. Hij zei afscheid te moeten nemen van een bijzonder talent.’

‘Ik hoor van de vrouw van een collega van mij heel andere verhalen.’

‘Echt waar? Vertel!’

Zijn vader nam een forse teug bier. ‘Nou, dat jij en die vriend van je...’

‘Joost.’

‘Joost ja. Dat jullie verschrikkelijk hebben lopen klieren. Klanten in de maling nemen. Met rotte tomaten gooien. Dat soort ongein.’

‘Ik weet van niets.’

‘Nee, dat is nou juist het probleem met jou. Je weet nooit iets. Kijk eens Wim, je wordt over een paar maanden negentien. Een licht ben je niet. Toch moet je een vak leren hoor. Je kan niet eeuwig thuis blijven wonen en je van het ene baantje naar het andere knoeien, boeken lezen en flauwekul uithalen.’ Hij dronk met enkele teugen zijn glas leeg. Met een houding alsof hij eens duchtig zijn gemoed had gelucht leunde hij achterover.

‘Een licht ben ik inderdaad niet. Hoe dat nou toch mogelijk is met twee van zulke intelligente ouders blijft me een raadsel. Heb ik misschien klem gezeten in mijn moeders geboortekanaal tijdens de bevalling?’

Zijn vader keek hem verbijsterd aan. Er viel een stilte. Aan de bar gezeten gasten lachten gedempt, alsof ze zijn opmerking hadden gehoord. Wim vroeg zich af of een carrière als kelner of barkeeper inderdaad iets voor hem zou kunnen zijn. Zijn vader adviseerde hem zich bij uitzendbureaus in te schrijven en zo snel mogelijk op kamers te gaan. Hij wenkte de man achter de toog vandaan en bestelde opnieuw bier.

‘Jij en je moeder zijn altijd een pot nat geweest.’

Daar was Wim het niet mee eens. Hij herinnerde zich al vanaf een jaar of tien, nadat hij een eigen mening over zichzelf en degenen om zich heen begon te ontwikkelen, regelmatig met haar overhoop te hebben gelegen.

‘Hebben jullie op de zaak niet iemand nodig?’ Zijn vader keek hem met grote ogen aan.

‘Ik bedoel. Jij bent heel belangrijk daar, heb ik me laten vertellen. Tweede man. Dat is niet zomaar iets. Dat is voor iemand van mijn niveau uiteraard niet weggelegd. Toch kan ik nog veel van je leren.’

Zijn vader werkte al jaren als vertegenwoordiger bij een bedrijf dat poederblussers en coz blusinstallaties verkocht, onderhield en installeerde op schepen en bij bedrijven.

‘Ik weet bij jou nou nooit of je het werkelijk meent of dat je de boel zit te besodemieteren, weet je dat?’ Wantrouwend keek hij zijn zoon aan, dwars door de sigarettenrook heen. Alsof hij, en niet zijn zoon, rookgordijnen optrok. Wim spreidde de armen, met de handpalmen opwaarts. Met grote blauwe ogen keek hij zijn vader aan.

‘Geef me de kans.’

Piet antwoordde niet, keek naar de auto’s die het plein waaraan het café lag opreden en weer verlieten. Het viel Wim op hoe snel de man verouderde. Wanneer had zijn vader ooit echt plezier gehad in zijn leven? Altijd dat voorhoofd vol rimpels, de regels waarop zijn eeuwige zorgen geschreven stonden. Bijna voortdurend ruziën met moeder, een strijd die zij uiteindelijk in vieux en sherry had ondergedompeld. Altijd nerveus. Opgejaagd. Een door en door plichtsgetrouw man, integer, veel te hard werkend. Als hij zijn vader al ooit hoorde lachen, klonk het sarcastisch, verbitterd.

‘Al iets van je broer gehoord?’ Hij vroeg het op een toon alsof hij al wist wat het antwoord zou zijn. Wim schudde zijn hoofd. Sinds Fred vlak voor zijn zestiende verjaardag, enkele maanden geleden, het huis uit was gevlucht na een vechtpartij met zijn ouders, had Wim zijn jongere broer niet meer gezien. Radeloos hadden zijn vader en moeder hem bijna gesmeekt om nieuws. Wim was alleen benaderd door een vriend van zijn broer, die doorgaf dat Fred kleding nodig had. Fred bleek bij het Jongeren

Advies Centrum ondergedoken te zijn. Wim had ondergoed, broeken en schoenen het huis uit gesmokkeld en aan de tussenpersoon doorgegeven. Zijn ouders hadden er niets van gemerkt. Wim kende de verblijfplaats van zijn broer niet. Zij leken na enkele weken de hoop op contact met hun jongste zoon te hebben opgegeven.

‘We moeten het dan maar proberen’, kondigde zijn vader een week later aan. Hij had het met de directeur van het bedrijf overlegd. Een hulpje konden zij altijd wel gebruiken. Wim schrok er enigszins van, hij had het toch voornamelijk als grap bedoeld. Hij zou belangrijk minder gaan verdienen dan winkelbediende annex medewerker zuivel. Dat vond hij geen bezwaar. Of hij zich al bij een woningbouwvereniging had ingeschreven? Ja, hij had zich inderdaad ingeschreven. Zelfs voor een sociale huurwoning verdiende hij lang niet genoeg. Een kamer zoeken. Wim beloofde zijn ouders hier werk van te maken. De daaropvolgende maandagochtend stapte Wim bij zijn vader in de auto. Ieder van hen had een plastic zakje met sneetjes belegd brood in een jaszak gepropt. De reis duurde nog geen tien minuten. Het bedrijfspand waar zijn vader werkte lag op een industrieterrein, dat van het stadje werd gescheiden door een snelweg. Het was nog vroeg. Zij waren de eersten. Pa ontsloot het pand en gaf zijn zoon een rondleiding. De begane grond werd ingenomen door een werkplaats, waarnaast een drietal werk- en opslagruimtes. Rechts naast de ingang van de werkplaats waren een kantine en een kantoortje ingericht. Links naast de hoofdingang lag het magazijn. Het kantoortje bood doorgang naar het trappenhuis. Op eenhoog waren de directiekamer en de administratieve afdelingen gevestigd. Hun stappen galmden door het trappenhuis. Zonder een woord opende Wims vader alle deuren om ze, nadat Wim er zijn hoofd om de hoek had gestoken, weer dicht te trekken. Wim bedankte zijn vader voor een boeiende excursie. Nadat zij weer naar beneden waren gegaan, zette Piet koffie. Zijn vader spoedde zich hierna opnieuw de trappen naar eenhoog op, om belangrijke telefoontjes te plegen. Wim bleef achter in de koffiekamer. Een duister hok, zonder raam, slechts verlicht door een tl-buis. De enige decoratie bestond uit een kalender, waarop een schaars geklede jonge vrouw glimlachend de wereld in keek. Een rijtje roestige lockers. Een oud radiotoestel. Een koffiezetapparaat waarvan het rode lampje hem wantrouwend leek te bestuderen. De geur van het hete warmplaatje. De koffie smaakte hem niet.

Een vijftal medewerkers kwam binnenlopen. Wim stelde zich aan iedereen voor. Zij trokken ketelpakken aan, die zij uit de lockers tevoorschijn hadden getrokken. Als laatste verscheen de voorman, Arie geheten. Een

robuuste, aardige man met een enorme snor. Hij had van Wims vader het verzoek gekregen om Wim in te werken. Wat of hij allemaal kon.

‘Ik ben erg handig’, beweerde Wim. ‘Multiple inzetbaar, mag ik wel zeggen.’

Tot zijn verbazing ontstond enige hilariteit onder de mannen. Nadat Arie enige instructies had gegeven aan zijn ploeg, verdwenen zij naar de werkplaats en naar een busje, dat voor het pand geparkeerd stond. Zijn vader kwam hem halen. Wim klom achter hem de trap op. Via een lange gang bereikten zij de directiekamer. Pa klopte op de deur, waarop: ‘Ja!’ werd geroepen door een ruwe stem. Een grove man zat achter een bijna leeg bureau te roken. Op nerveuze toon stelde Wims vader zijn zoon voor. ‘Houwink’, sprak de directeur. Wim had bijna een hand uitgestoken. Op het bureaublad zag hij een zilverkleurige aansteker staan. Achter de directeur hing een geschilderd havenzicht. Daaronder stond een zwarte brandkast.

‘Gaan jullie eens zitten.’ Wim zag dat de man talrijke zware ringen droeg. De bovenzijde van diens handen was begroeid met dikke, zwarte haren.

‘Moet je eens luisteren jongen, je kan hier komen werken omdat ik je vader een plezier wil doen. Maar ik wil geen gedonder, begrijp je?’

‘Ik begrijp het.’ Wim wist werkelijk niet waar de man het over had. Hij kreeg opdracht om alles te doen wat voorman Arie hem zou vragen. Eigen initiatief werd niet op prijs gesteld.

‘Geen probleem.’

‘Mooi.’, vond Houwink. ‘Piet, blijf jij nog even?’ Zij begonnen over een opdracht van een buitenlandse scheepsbouwer. Wim stond op en verliet het kantoor. In de werkplaats aangekomen, ging hij op zoek naar de voorman. Arie liet Wim een ketelpak aantrekken en nam hem mee naar een kleine machine op vier poten. Uit een daarnaast staande kist haalde hij een ijzeren, holle stang en legde Wim uit dat het hier om een stijgbuis ging, waaraan schroefdraad gedraaid diende te worden. Hij schakelde de machine in, die gulzig begon te grommen en plaatste de stang op twee houders. Vervolgens klemde hij een tweedelige, aan de rand van de machine bevestigde constructie om een uiteinde. Olie golfde er overheen en droop in een lekbak. De stang begon te draaien. Arie duwde de een hendel voorzichtig voorwaarts. Een knarsend geluid klonk. Metalen schilfers krulden ervan af, om door de olie naar de lekbak te worden afgevoerd. De voorman keek zijn leerling vragend aan. Wim knikte. Arie haalde de stijgbuis van de houders af en liet deze aan hem zien. Keurig gefreesd schroefdraad. Nu was het zijn beurt.

Nadat Wim een tweede stang uit de kist had getrokken, werd Arie door een zijner collega's weggeroepen. De machine ronkte verder. Wim legde het ijzer op de houders en probeerde de handelswijze van Arie te volgen. Nadat hij de stijgbuis van de houders had gewipt en het resultaat had bekeken, was hij niet ontevreden. Het door hem bewerkte uiteinde was nu weliswaar meer vierkant dan rond te noemen, maar door het aanwenden van enige kracht zou hier volgens hem toch zeker een bout overheen gedraaid kunnen worden. Vele stangen later keek Wim in een lege kist. Hij begon de werkplaats af te zoeken en vond uiteindelijk Arie, die met een medewerker, Karel geheten, in het CO₂ hok stond te kletsen. Karel was wat kleiner dan Arie. Met gemene, dicht bij elkaar staande varkensoogjes keek hij Wim aan. De voorman wist niet of hij huilen dan wel lachen moest, nadat hij het resultaat van Wims inspanningen had beoordeeld. Hoofdschuddend gaf hij Wim opdracht om de meer dan dertig buizen in de afvalcontainer te werpen, die achter de werkplaats op een binnenplaatsje stond.

'Je broer is een stuk handiger dan jij!', riep Karel, die bij hen was komen staan. Minachtend schudde hij zijn hoofd. Wim was helemaal vergeten dat zijn broer Fred, niet lang voordat hij uit huis was weggelopen, enkele weken voor het bedrijf had gewerkt. Iedereen is altijd handiger dan ik, dacht hij moedeloos. Sjouwend met stapels stangen onder beide armen liep Wim door de werkplaats. Hij trapte de achterdeur, die op een kier stond, open. Met kletterend geweld donderde het door hem verknoeide metaal in de container. Arie sloeg hem na terugkomst in de werkplaats op de schouder en verklaarde dat iedereen wel eens een valse start had.

Naast de schroefdraadmachine stonden rijen rode poederblussers.

'Dit zijn afgekeurde blusapparaten', verklaarde Arie. 'Het is de bedoeling dat je de bovenkant van het apparaat, dus de houder, eraf draait en met stijgbuis en al eruit trekt. Let op. Hier komt de grote truc!' Arie legde uit dat Wim de apparaten eerst op aanwezige druk diende te controleren. Alleen die blustoestellen waarvan het aan de bovenzijde gemonteerde metertje het wijzertje in het rode gedeelte liet staan, mochten worden opengeschroefd. Rood dus, en niet groen. Groen was, in tegenstelling tot het gebruik in het verkeer onveilig, omdat er dan nog druk op het toestel zat.

'Begrepen?'

'Begrepen.'

'Ik zal je es wat laten zien.' Arie liep naar een vat van ongeveer anderhalve meter hoog. Voorzichtig tilde hij het deksel eraf. Wim zag grijswit, uiterst fijn poeder.

‘Dit is bluspoeder jongen. Ga er eens met je handen doorheen. Nee, het is geen geintje, probeer maar.’

Na enige aarzeling liet Wim beide handen door het poeder gaan. Hij voelde bijna niets, het golfde als droog water tussen zijn vingers door. Hij rook een zurige lucht.

‘Begrijp je jongen? Eén foutje en de hele werkplaats zit onder. Krijg je van zijn levensdagen nooit meer helemaal weg.’

Wim begreep het. Het eerste apparaat werd door Arie ontmanteld. Meterwijzertje in het rood, losschroeven, want geen druk. De afgekeurde apparaten, dus de flessen en de koppen met stijgbuizen, diende hij in een ruimte naast de werkplaats neer te zetten, alwaar Karel ze met nieuw poeder zou vullen en voorzien van een koolzuurpatroon. Wim knikte dat hij het helemaal begreep. Geconcentreerd begon hij te werken. Arie stond enkele minuten te kijken, voordat hij goedkeurend knikkend bij Wim vandaan liep. Telkens twee door hem afgewerkte apparaten bracht hij naar de aangewezen ruimte. In de deuropening staand, zag hoe Karel in een daarachter gelegen hok op uiterst voorzichtige wijze wit poeder uit een vaatje met behulp van een trechter in een kleiner type blusapparaat goot. Met een borsteltje veegde hij de poederresten aan de binnenzijde van de trechter het apparaat in. Vervolgens wipte hij het beschermkapje van het metertje, manoeuvreerde het wijzertje met een schroevendraaier naar het groene gedeelte en schroefde de stijgbuis met kop op het blusapparaat. Een koolzuurpatroon werd niet gemonteerd. Wim begreep er weinig van. Karel draaide zich om.

Wim verdween voordat hij was gezien. Ongeveer halverwege de voorraad had Wim een brandblusser naar zich toe getrokken, waarvan het plastic kapje dat over het metertje heen zat, zodanig was vervuild, dat hij niet kon zien of dat metertje nu in het rode, dan wel in het groene gedeelte stond. Met zijn mouw veegde Wim het kapje schoon. Ver in het rood. Hij nam zijn steeksleutel, begon vlak onder de kop te draaien en trok de stijgbuis omhoog. Een fontein van bluspoeder spoot naar het plafond. Kop en buis werden hem uit handen geslagen, vlogen de lucht in, om kletterend op de betonnen vloer neer te komen. In een oogwenk leek het alsof zware mist in de werkplaats was binnengedrongen. Een wolk poeder drong Wims mondholte binnen. Hoestend begon hij achteruit te wijken. Om hem heen klonk gesmoord gevloek van meerdere mannen. Op de tast vluchtte Wim de werkplaats uit. Wit als spoken stond de hele ploeg even later in de hal. Men hoestte en spuwde wit, draderig slijm.

‘De meter stond op rood’, verklaarde Wim wanhopig. Hij begon het poeder van zijn gezicht te vegen en begreep dat hij zijn bewering nooit

zou kunnen bewijzen, want nu stond het metertje natuurlijk op groen. Zijn vader kwam de trap af gestormd om verbijsterd midden tussen het gezelschap tot stilstand te komen. Vervolgens liep hij naar de deuropening om de mistige werkplaats in te kijken, alwaar het meeste bluspoeder als een vuilwit sneeuwdek over vloer, werkbanken en apparatuur was neergedaald. De omgeving deed nog het meest denken aan een maanlandschap. Wim's vader draaide zich om en wilde vragen stellen.

Alle vingers wezen al naar zijn zoon.

'Het is toch godvervloeiende gloeiende niet waar?', brulde hij. Zijn ogen sprongen bijna uit hun kassen.

'Ongelofelijke klunshark! Blijf er dan ook van af met je hoeven!' Wim wilde uitleggen dat het metertje op rood stond.

Arie was hem voor. Op rustige toon legde hij uit dat dit wel vaker voorkwam, vorig jaar bijvoorbeeld nog. Sommige metertjes waren defect en dat wist je nooit van tevoren. De truc was dat je heel langzaam de kop van de fles af moest draaien, steeds een achtste slag en niet meer. Dat was hij vergeten aan Wim uit te leggen. Aries ruitelijke verklaring kalmeerde Piet enigszins. Stoffers en bezems werden uit het magazijn gehaald, waarna het bepoederde gezelschap zich op het voor het pand gelegen parkeerplaatsje ging afschuiëren. Piet belde een reinigingsbedrijf. Wim had zijn ketelpak uitgetrokken en haalde zijn jack uit het koffiehok op.

'Waar ga jij naar toe?', vroeg zijn vader op barse toon.

'Naar huis.'

'Geen sprake van.' Hij leek na te denken. 'Loop naar boven en ga je melden bij Tollenaar, dat is de boekhouder. Die heeft vast nog wel een klusje voor je.'

Gehoorzaam klom Wim de trappen op naar de eerste etage. Hij klopte op een deur met een naambordje waar J. Tollenaar op stond en werd binnengeropen. Een magere man van gemiddelde lengte en een muizengezicht zat aan een bureau over een telmachine gebogen. Hij keek op bij Wims binnenkomst. Bleekblauwe ogen achter dunne streepjes brillenglazen zonder rand. Het overgebleven haar vormde franje om de achterzijde van de schedel heen. Wim legde uit dat hij door zijn vader was gestuurd.

'Ik had boekhouden in mijn examenpakket', loog hij vlot. Tollenaar knikte bedachtzaam, kwam achter zijn bureau vandaan en verzocht Wim hem te volgen. De boekhouder liep de gang op en opende even verderop een deur. Wim volgde. In het kantoortje dat zij binnengingen stonden twee bureaus en een kast vol ordners. De vensterbank was vol gezet met kamerplanten. Een vrouw met weelderige lichaamsvormen zat achter één van de bureaus.

Zij had haar lippen vuurrood gestift en droeg een gebloemde jurk. Het rossige haar had zij deels weggestopt achter een groene haarband. Aan haar oren had zij zilveren hangers bevestigd. Achter haar zag Wim een brandkast, van hetzelfde model dat hij bij de directeur had zien staan.

‘Dit is Wim’, zei Tollenaar op een toon alsof hij een mislukkeling presenteerde.

‘Wim, dit is mevrouw Daphne.’ Wim kreeg een hand en een brede glimlach van haar. Van verlegenheid durfde hij haar nauwelijks aan te kijken. Toch zag hij dat zij groene ogen had. Tollenaar stelde voor dat Wim het verkoopboek zou bijwerken. Dat vond mevrouw Daphne een goed idee.

‘Eerst krijg je een lekker kopje koffie van me’, beloofde zij Wim. Zonder een woord verdween de boekhouder. Wim ging op de bureaustoel tegenover haar zitten. Hij kreeg koffie, die veel beter smaakte dan die uit de kantine. Zij haalde een enorm groot schrift met harde kaft uit de kast tevoorschijn en legde dit voor hem neer. Vervolgens reed zij haar bureaustoel naast de zijne en begon uit te leggen wat de bedoeling was. Wim vond haar parfum heerlijk ruiken. Ieder keer als zij bewoog, wiegden haar borsten. Hij kreeg het er een beetje benauwd van. Naast hem stond een ijzeren bak waarin een stapel facturen. Wim diende de bedragen exclusief btw op deze documenten in het verkoopboek in te vullen, waarbij de in rekening gebrachte btw in een aparte kolom diende te worden opgeschreven en te worden opgeteld. Daarna moesten deze verkoopfacturen in een ordner worden opgeborgen. Dit alles leek simpel genoeg. Uiteindelijk diende de som van alle facturen naar de resultatenrekening te worden geboekt, dat zou hij later door haar uitgelegd krijgen. Eerst nog een tweede kopje koffie. En was hij al van school? Had hij al een vriendinnetje? Wim begon zich op zijn gemak te voelen. In een rustig tempo werkte hij zich door de stapel facturen heen. Regen kletterde tegen de ramen. Zij vertelde hem binnenkort naar Zuid-Frankrijk op vakantie te gaan. Had hij al plannen? Wim schudde zijn hoofd. Wat zou hij met vakantie aan moeten? Met verbazing realiseerde hij zich niet eens meer te kunnen herinneren ooit met zijn ouders op vakantie te zijn geweest. Hij vertelde op zoek te zijn naar een huurkamer. Mevrouw Daphne beloofde voor hem op zoek te gaan. Zij leek hem aardig te vinden. Iedere keer als zij opstond zag hij hoe strak de jurk om haar enigszins mollige lichaam zat. Na de pauze, die in de kantine beneden werd gehouden, haalde mevrouw Daphne een nieuwe stapel facturen voor hem uit de kast. Uit eigen initiatief had Wim het totaalbedrag van de door hem ingevoerde facturen al met potlood op de resultatenrekening

ingevuld. Hij zag dat de kosten voor het betreffende kwartaal al waren geboekt. Dit bedrag was veel hoger dan de opbrengsten. Wim bladerde door de nieuwe facturen. Alles bij elkaar misschien twintig of vijfentwintigduizend gulden hooguit. Ook indien hij dit bedrag aan de resultatenrekening toevoegde, zou het bedrijf ernstig verlies lijden. Heen en weer bladerend tussen het resultaat en de verkoop probeerde hij hiervoor een oplossing te vinden. Als het bedrijf failliet ging, stond zijn vader op straat. En die aardige mevrouw Daphne, waarvan hij nu al wist dat zij zou optreden in zijn zelfbevredigende fantasieën, die zou ook ontslagen worden! Dit mocht hij niet laten gebeuren.

‘Je vader heeft je nogal op je kop gegeven vanmorgen. Ik moest een ordner hebben uit het kleine kantoortje beneden, dus ik heb alles kunnen horen.’

Wim keek op van zijn boek. ‘Doet ie wel vaker.’

‘Ik vind het een heel aardige man, die vader van je. Maar hij is veel te nerveus. Twee weken geleden werd hij onwel. Heeft hij je dat niet verteld?’
‘Nee.’

‘Piet zag zwarte vlekken voor zijn ogen. Ze hebben hem op een stoel laten zitten in de kantine. Hij had barstende koppijn. Arie wilde een dokter laten komen. Dat wou je vader niet. Hij heeft aspirientjes genomen en toen zakte het weg op een gegeven moment.’

Ja, zijn vader klaagde wel eens over hoofdpijn. Bovendien stond hij ’s avonds vaak melk op te warmen vanwege brandend maagzuur.

‘Hij werkt te hard.’

Mevrouw Daphne knikte heftig. Haar oorhangers schudden ervan. Zij vertelde Wim, dat diens vader haar deed denken aan haar overleden echtgenoot. Die was ook uitsluitend met zijn werk bezig. Dromerig keek zij tussen de sansevieria’s door naar buiten.

‘Op een gegeven moment had hij zoveel geld verdiend dat we er een huisje in Zuidfrankrijk mee konden kopen. We hadden een brochure opgevraagd en een week later het koopcontract ondertekend. Voordat we er naartoe konden rijden kreeg hij een hartinfarct.’ Zij had zachtjes gesproken.

Wim overwoog om naar haar toe te lopen en haar op troostrijke wijze te omhelzen.

Hij durfde niet.

‘Dat vind ik heel erg voor u’, zei hij.

Mevrouw Daphne glimlachte. ‘Je bent een lief joch.’

Na enig gemijmer ging zij door met het boeken van de giro. Wim concentreerde zich op het resultaat van het afgelopen kwartaal. Om de cijfers er enigszins beter uit te laten zien, begon hij de bedragen uit de nieuwe stapel facturen met twee of drie te vermenigvuldigen en de